

Scherper toezicht in de Voordelta

Coen Ladrak hijst zich in zijn overlevingspak. „Op zee wil je geen risico lopen”, zegt de handhaver van de provincie Zuid-Holland. Samen met Hans Lammers van Rijkswaterstaat Noordzee en Mike Posthuma van de Zeehavenpolitie, gaat hij op inspectietocht langs de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden. Op de ruim een meter hoge golven staan witte schuimkopjes en er staat een stevig windje. „Je weet nooit wat je tegenkomt”, zegt Ladrak. „Vorig jaar zijn 340 overtredingen geconstateerd. Tot 1 september 2009 hebben we alleen gewaarschuwd en folders uitgedeeld. Sindsdien maken we voor elke overtreding proces-verbaal op. Bijvoorbeeld als mensen kitesurfen dwars door een vogelrustgebied of met motorbootjes rustende zeehonden verstoren. Sommige mensen varen vanaf de trailerhelling bij de Brouwersdam linea recta naar de zeehonden toe.”

Na het afsluiten van de Deltawerken is voor de Zeeuwse en Zuid-Hollandse kust een dynamisch wadengebied ontstaan, met geulen en zandplaten, schorren, slikken en jonge duintjes. Dit is de Voordelta. Zeehonden zijn hier steeds vaker te zien. Bij laagwater zoeken tienduizenden schelpdieretende vogels, zoals zwarte zee-eenden en eider-eenden hun kostje bij elkaar. Ook rosse grutto's, bonte strandlopers, lepelaars en talloze andere vogelsoorten foerageren op de droogvallende zandplaten. Vanwege de grote natuurwaarden is het kustgebied ten zuiden van de Tweede Maasvlakte tot aan Westkapelle op Walcheren eind 2008 aangewezen als Natura 2000 gebied. Natura 2000 is een netwerk van natuurgebieden in Europa. Rijkswaterstaat Noordzee had het voortouw bij het opstellen van het eerste Natura 2000 beheerplan (2008 - 2014) voor de Voordelta. Het plan schetst de huidige situatie, gewenste ontwikkelingen en concrete maatregelen om natuurwaarden de komende zes jaar te behouden of te versterken. En uitgangspunten voor de vergunningverlening.

Gezamenlijk toezicht

De afdeling Handhaving van de provincie Zuid-Holland is regisseur van de handhaving in de Voordelta, ook voor het Zeeuwse deel. In het Platform Handhaving Voordelta werken handhavers van Rijkswaterstaat, provincie Zuid-Holland, provincie

Zeeland, terreinbeherende organisaties en de verschillende gemeenten samen. De provincies Zuid-Holland en Zeeland hebben hun eigen toezichtboten, de Skua en de Branta. „Beroepsvissers hebben een black box met GPS-systeem aan boord”, vertelt Ladrak. „Hun positie wordt bij het Kustwachtcentrum in Den Helder automatisch uitgelezen en zodra een schip zich in verboden gebied bevindt, gaat daar een signaal over.” Op het land houden bijzondere opsporingsambtenaren van de Groenservice Zuid-Holland, het Zuid-Hollands Landschap en Natuurmonumenten toezicht op recreatieve verstoring. Zij controleren dagelijks op zaken als betreding van de rustgebieden vanaf het strand, loslopende honden op plekken waar dat niet is toegestaan en kitesurfers die voorbij boeien en palen het vogelrustgebied in varen. Door het in zee opspuiten van de Tweede Maasvlakte, een uitbreiding van de Rotterdamse haven, is kwetsbare zeenatuur verloren gegaan. Ter compensatie krijgt de Voordelta nu extra goede bescherming. Bij wijze van compensatiemaatregel zijn vijf rustgebieden aangewezen en met gele boeien gemarkeerd. Zoals de vogelrijke Slikken van Voorne en de Hinderplaat en de Bollen van de Ooster waar vaak zeehonden liggen. „In de Voordelta worden jaar-rond zo'n 385 gewone en grijze zeehonden geteld”, vertelt Jaap van der Hiele van de regionale milieupolitie Zeeland.

„De Zeeuwse rustgebieden liggen zo'n vijf kilometer uit de kust. Bij verstoring krijgen wij een seintje van de vuurtorenwachter.” De jongen van de grijze zeehond worden geboren met een dikke, wollige vacht en moeten de eerste twee tot drie weken op het droge blijven. Als ze in paniek hun moeder achterna het water ingaan, kunnen ze verdrinken of sterven aan onderkoeling. Gewone zeehonden krijgen hun jongen midden in de zomer en zijn in de zoogperiode, vier weken lang zeer, gevoelig voor verstoring. Jaap van der Hiele brengt regelmatig 'huilers', zeehondenpups die hun moeder zijn kwijtgeraakt, naar de zeehondencreche in Pieterburen. Van der Hiele: „Voor de zeehonden zou het beter zijn als alle platen en slikken als rustgebieden worden aangewezen. Ik zie regelmatig mensen van het naaktstrand op de zandplaten met de zeehonden spelen.”

Risicoanalyse

Een groot deel van het Natura 2000 gebied is aangewezen als bodembeschermingsgebied, waar beroepsvissers en baggeraars de bodem met rust moeten laten. Activiteiten die de bodem sterk verstoren, zijn hier verboden. Beroepsvissers mogen alleen met een vergunning, onder voorwaarden, op mosselzaad en garnalen vissen. Zware boomkorvisserij, waarbij de bodem met kettingen wordt omgewoeld, is bijvoorbeeld niet toegestaan. Wie wil vissen met fuiken, moet een vergunning aanvragen. „Voor de schelpdiervisserij is LNV het bevoegd gezag, voor overige activiteiten zijn dat de provincies Zuid-Holland en Zeeland, elk voor hun eigen gebiedsdeel”, vertelt Coen Ladrak van de provincie Zuid-Holland. „De beroepsvissers houden zich goed aan de gemaakte afspraken, want ze weten dat hun vergunning anders kan worden ingetrokken.” Voor het gezamenlijke handhavingplan is eerst een risicoanalyse >>

Foto boven: Sinds het afsluiten van de Deltawerken zijn in Zeeland steeds vaker Zeehonden te zien.

Foto: Geert-Jan Tuin

Foto onder: Kitesurfscholen leggen hun cursisten tegenwoordig het belang van het natuurgebied goed uit.

Er is echter altijd een categorie die zich daar niets van aantrekt

Foto: ANP

gemaakt. Om te zorgen dat mensen de regels kennen, is een communicatiecampagne opgezet met folders, die onder meer via strandtenten worden verspreid. Op tachtig plaatsen langs de strandopgangen zijn informatieborden geplaatst met de spelregels voor recreanten in de Voordelta. Een slim toezichtplan moet zorgen dat de toezichthouders op het juiste moment op de juiste plek zijn om de pakkans voor overtreders zo groot mogelijk te maken. Ladrak: „We houden in het zomerseizoen zowel in het weekeinde als op doordeweekse dagen toezicht. Bovendien vaart de zeehavenpolitie elke dag, op het Haringvliet of op de Voordelta, al naar gelang de recreatiedruk. Daarnaast houdt ook het politieteam van de regio Rotterdam-Rijnmond met een team van elf mensen toezicht op de recreatie.”

Beter beschermd

Regiohoofd Hans Visser van het Zuid-Hollands Landschap constateert dat de Voordelta nu in grote lijnen inderdaad beter beschermd wordt dan vroeger. „Dankzij het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet moeten bestaande en nieuwe activiteiten nu eerst getoetst worden. Dat is een extra slag ten opzichte van de oude situatie.” Voor allerlei evenementen – variërend van strandfeesten en kano-tochten tot strandopspuitingen door Rijkswaterstaat – moet een vergunning worden aangevraagd. Zulke activiteiten zijn aan strikte voorwaarden gebonden. Vooral kitesurfers zorgen voor veel verstoring in de aangewezen rustgebieden. Dat is niet allemaal onwil, het ligt ook aan het spel van wind, water en stroming. „Als ze net op het randje kiten, roep je ze eerst een waarschuwing toe”, vertelt toezichthouder Jan Alewijn Dijkhuizen van Het Zuid-Hollands Landschap. „Maar tegen kitesurfers die keer op keer echt met opzet het vogelrustgebied ingaan maken we procesverbaal op. Het rustgebied is duidelijk gemarkeerd.” Andere overtreders zijn wadlopers, die dwars tussen de borden door het gebied inlopen. „Nu

een deel van de Maasvlakte als recreatiestrand is afgesloten, zie je heel veel Rotterdammers hier parkeren die dan via de Slikken van Voorne alsnog naar het Maasvlaktestrand proberen te lopen”, zegt Dijkhuizen. „En ook mensen die hun hond over het schor laten rennen en vogels opjagen, krijgen een bekeuring. Dat is een overtreding onder de Flora- en Faunawet.” Dijkhuizen erkent dat het voor zo’n groot gebied behoorlijk ingewikkeld is om goed aan te geven wat op welke plek en in welk seizoen wel of niet mag. „De handhaving is uiteindelijk geen doel op zich maar een middel om mensen in het gareel te krijgen. Er was hier een klein groepje mensen die hardnekkig hun hond in het vogelrustgebied lieten loslopen. Dat is nu dankzij gerichte acties, ook ’s morgens in alle vroegte, aardig onder controle. Maar het gebeurt nog te vaak dat mensen met bootjes op de zeehonden afgaan.”

Kitesurfers

Groot handhavingprobleem op de Slikken van Voorne blijven de actieve watersporters, zoals kitesurfers en waterscooters. Dijkhuizen: „Kitesurfscholen leggen hun cursisten tegenwoordig heel goed uit wat het belang van dit natuurgebied is. Maar je houdt een groep vrije jongens en meiden die overal doorheen scheuren en zich nergens iets van aantrekken. In de Voordelta leeft veel minder dan bij de Waddenzee het gevoel dat je je als recreant in een heel uniek, kostbaar en kwetsbaar gebied bevindt, waar niet alles zomaar kan. Dat bewustzijn moet nog groeien.” Om obstinate kitesurfers aan te pakken, moeten handhavers liefst samen optrekken. „Ze hebben nooit identiteitspapieren bij zich. Daarvoor moet je met ze meelopen naar hun auto en dan moeten ze hun spullen op het strand achterlaten. Dat wekt agressie op en andere kitesurfers gaan zich ermee bemoeien. Ik word wel eens moedeloos als ik hele ladingen kitesurfers het vogelrustgebied in zie varen. Maar er zijn gelukkig ook

dagen dat iedereen zich keurig aan de regels houdt.”

„We zouden wel wat lichter materieel willen hebben om op de kitesurfers af te gaan. De boot van de provincie steekt te diep voor het ondiepe water van de Slikken,” zegt bijzonder opsporingsambtenaar Tom Visser van Natuurmonumenten. Hij draait diensten mee als toezichthouder in de handhavingspool van de Voordelta. „Mijn indruk is wel dat mensen dankzij de voorlichting de regels steeds beter doorkrijgen.”

„We moesten vandaag weer eens lijdzaam toezien hoe tien van de circa 150 kitesurfers consequent voorbij de markering tot ver in het vogelrustgebied voeren”, vertelt Ladrak na afloop van zijn varende controle. „We probeerden dichterbij te komen, maar het water is daar zo ondiep dat we aan de grond liepen. Samen met de Nederlandse Kitesurfvereniging, die negentig procent van de kites vertegenwoordigt, proberen we duidelijk te maken dat de paar kites die de afspraken niet nakomen, het verpesten voor de rest. Als de rust voor de vogels niet geborgd kan worden, zou kitesurfen op die locatie helemaal verboden kunnen worden. Daarnaast moeten gerichte handhavingacties een einde maken aan de verstoringen.” Bij de Bollen van de Ooster bekeurde het inspectieschip vier kites op de zandplaat, precies op de plaats waar vaak zeehonden liggen. Ladrak: „Kitesurfers snappen niet dat dat verstorend werkt, omdat ze er rechtstreeks naartoe gevaren waren. De oudere zeehonden lagen in het water naar ze te kijken, maar intussen zijn er ook nog jonge zeehonden, die al die aandacht niet op prijs stellen.”

Nadere inlichtingen:

- Coen Ladrak,
handhaver provincie Zuid-Holland
cj.ladrak@pzh.nl
(070) 4418660

Tekst: Marion de Boo